



VODIČ ZA PLAN PUTA 3

Za sastavljanje i verifikaciju planova za klinička mentorstva Puta 3

Kao međunarodna organizacija IBLCE® se koristi britanskom verzijom engleskog jezika u svojim publikacijama.

Ažurirano 9. svibnja 2020

U ovome vodiču nalaze se informacije o tome kako sastaviti plan za Put 3. **Ovo nije vodič za prijavu za ispit Međunarodno certificiranog savjetnika za dojenje (IBCLC®).** Za više informacija o certifikatu i prijavi za ispit pročitajte [Informativni vodič za kandidate](#) (eng. *Candidate Information Guide*).

I.	Uvod.....	4
II.	Važan kontekst.....	4
III.	Ključne preliminarne napomene	4
A.	Pridržavanje IBLCCE-ovog savjetodavnog mišljenja o telezdravlju	4
B.	Upotreba tehnologije u kliničkoj superviziji	5
C.	Uvjeti za Put 3	5
D.	Veza između ovog ažuriranog <i>Vodiča za plan Puta 3</i> i <i>Informativnog vodiča za kandidate</i> IBCLC-ove (ažuriranog u rujnu 2019.)	6
IV.	Što je IBLCCE?	6
A.	Podaci za kontakt	6
V.	Svrha ovog vodiča.....	6
A.	Ključni datumi	7
B.	Prijava i drugi povezani obrasci	7
C.	Prijava ispita.....	7
VI.	Klinička praksa pod izravnom supervizijom	8
A.	1. faza: promatranje mentora IBCLC-a.....	8
B.	2. faza: prijelaz na kliničku praksu i 3. faza: samostalna praksa pod supervizijom.....	9
C.	Vođenje evidencije	9
VII.	Odgovornosti podnositelja prijave	10
A.	Profesionalne odgovornosti	11
VIII.	Odgovornosti mentora	11
A.	CERP bodovi za mentore	12
IX.	Sastavljanje plana Puta 3	12
X.	Alternativne aktivnosti učenja	13
XI.	Kontinuirana evaluacija plana Puta 3	14
XII.	Potencijalna financijska pitanja	14
XIII.	Često postavljana pitanja	15
	Obrazac suglasnosti mentora za Put 3	18
	Izvešće o satima kliničke prakse za Put 3	19
	Evidencija prakse Puta 3	20
	Prijavnica za dodjelu CERP bodova mentorima Puta 3.....	21

Naknade za verifikaciju plana Puta 3.....	22
---	----

Autorsko pravo © 2018. - 2020., Međunarodni odbor ispitivača za laktacijske savjetnike. Sva prava pridržana.

Vodič za plan Puta 3
Ažurirano 9. svibnja 2020

www.iblce.org

I. Uvod

Međunarodni odbor ispitivača za laktacijske savjetnike (IBLCE®) na raspolaganje stavlja ovaj ažurirani vodič kako bi odgovorio na potrebe dionika IBLCE-a u svjetlu globalne pandemije bolesti COVID-19. Ovim se ažuriranjem želi pojasniti i obavijestiti dionike IBLCE-a o upotrebi tehnologije za ispunjavanje zahtjeva kliničke prakse specifične za laktaciju u skladu s Putom 3 za IBCLC-e (mentorstvo s IBCLC-om) s obzirom na globalnu pandemiju bolesti COVID-19.

II. Važan kontekst

Međunarodni odbor ispitivača za laktacijske savjetnike (IBLCE) objavio je [Savjetodavno mišljenje o telezdravlju](#) usmjereno na pružanje usluga savjetovanja o laktaciji *primateljima* koje je u skladu s dokumentima sa smjernicama za praksu IBCLC-a i koji uključuju [Opseg prakse za međunarodno certificirane savjetnike za dojenje \(IBCLC®\)](#) (objava i datum stupanja na snagu je 12. prosinca 2018.), [Kodeks profesionalnog ponašanja za IBCLC-e](#) (stupio na snagu 1. studenoga 2011., a ažuriran je u rujnu 2015.) i [Kliničke kompetencije za praksu međunarodno certificiranih savjetnika za dojenje \(IBCLC\)](#) (objava i datum stupanja na snagu je 12. prosinca 2018.).

III. Ključne preliminarne napomene

A. Pridržavanje IBLCE-ovog savjetodavnog mišljenja o telezdravlju

Kandidati Puta 3 i njihovi mentori koji žele ispuniti uvjete u vezi s kliničkom praksom za IBCLC-e upotrebom tehnologije moraju pregledati i pridržavati se IBLCE-ovog [Savjetodavnog mišljenja o telezdravlju](#).

Iz tog savjetodavnog mišljenja također je jasno da bi IBCLC trebao posebno razmotriti na koji je način pružanje usluga savjetovanja o laktaciji s pomoću telezdravlja usklađeno s ključnim odredbama navedenih dokumenata sa smjernicama za praksu koji uključuju privatnost, sigurnost, procjenu, demonstraciju i evaluaciju važnih tehnika, pružanje informacija klijentima temeljenih na dokazima, kao i odgovarajuću suradnju s drugim pružateljima zdravstvenih usluga ili upućivanje na njih. Posebno se ističe Načelo 3.2 [Kodeksa profesionalnog ponašanja](#) kojim se traži prethodni pisani pristanak majke koja doji prije fotografiranja ili snimanja (audio ili videozapisa) te majke ili djeteta.

Informacije koje se nalaze u *Savjetodavnom mišljenju o telezdravlju* također se primjenjuju na kliničku superviziju koju provode IBCLC-ovi, kao i na one koji žele steći certifikat IBCLC-a s pomoću Puta 3¹, i uključene su upućivanjem u ovaj dokument.

B. Upotreba tehnologije u kliničkoj superviziji

Tehnologijom se može koristiti u kontekstu kliničke supervizije i posebno je važna zbog pitanja javnog zdravlja kakvo je trenutačno u svijetu, ali i zbog problema s dostupnosti².

Međutim, za upotrebu tehnologije u kontekstu kliničke supervizije potrebna je bolja komunikacija, dodatno planiranje i usmjerenost na tehnološke i administrativne detalje, kao i dobro razumijevanje zakonskih preduvjeta ne samo na jednoj, nego na dvije lokacije, a samim time možda i u dvije nadležnosti. Ključna razmatranja uključuju sigurnost, posebno tehnoloških platformi, privatnost, uključujući osjetljive zdravstvene podatke, kao i detaljni informirani pristanak. Oni koji se koriste tehnologijom u kliničkoj superviziji također bi trebali pomno razmotriti pouzdanost potencijalnih platformi. Sve strane koje se koriste platformom trebale bi postići osnovnu do srednju razinu stručnosti prije njezine upotrebe. Nadalje, potrebno je pomno promišljanje i planiranje kako bi se osiguralo da klinička supervizija bude osmišljena tako da stvori realistično kliničko iskustvo.

Ako oni koji se žele koristiti tehnologijom za provođenje kliničke supervizije još nisu imali iskustva s takvom vrstom supervizije, trebali bi proći obuku ili neovisno istraživanje o tom pristupu kako bi stručno i na upućen način proveli učinkovitu kliničku superviziju sličnu onoj koja bi se provodila uživo. U tom pogledu postoje brojni stručno pregledani izvori, uključujući i neke koji se posebno odnose na telelaktaciju.

C. Uvjeti za Put 3

¹ IBLCE nije odgovoran za pojedinačne uvjete ili situacije IBCLC-a u kontekstu obrazovanja, prakse, struke ili ugovora, uključujući, ali ne ograničavajući se na, pravne ili druge uvjete poslovnog odnosa između osobe koja želi postati IBCLC i njezine obrazovne institucije ili kliničkog supervizora. Pojedinačni IBCLC-ovi i podnositelji zahtjeva u potpunosti su odgovorni za sve radnje i odluke, bile one pravne, zdravstvene ili financijske, i niti IBLCE, ni njegovi službenici, direktori, zaposlenici, stručnjaci ili drugi agenti nisu odgovorni za bilo kakav gubitak ili štetu uzrokovanu takvih radnji ili odluka. Sve odluke o ispunjavanju uvjeta, kandidaturi i certifikaciji koje donese IBLCE zasnivaju se na primjenjivim uvjetima, odredbama i zahtjevima koje je IBLCE naveo u objavljenim materijalima i na mrežnoj stranici IBLCE-a u skladu s važećim pravilima i procedurama IBLCE-a.

² Kao što je već navedeno, tijekom sljedećih nekoliko mjeseci IBLCE će provoditi sveobuhvatni pregled upotrebe tehnologije u smislu uvjeta za dobivanje certifikata IBCLC-a zbog mnoštva problema koji uključuju javno zdravlje i dostupnost.

Važno je napomenuti da se ovim dokumentom postojeći IBLCE-ovi uvjeti kvalificiranosti za kliničku praksu ne mijenjaju *bitno* u odnosu na Put 3, nego se njime jednostavno daju informacije o tome *kako* se IBLCE-ovi uvjeti za kliničku praksu Puta 3 mogu ispuniti upotrebom tehnologije.

D. Veza između ovog ažuriranog Vodiča za plan Puta 3 i Informativnog vodiča za kandidate IBCLC-ove (ažuriranog u rujnu 2019.)

Ključno je napomenuti da zbog izvanrednih okolnosti povezanih s trenutačnom globalnom pandemijom IBLCE ne može brzo ažurirati i prevesti cijeli [Informativni vodič za kandidate](#) IBCLC-ove niti mrežnu stranicu na šesnaest jezika kako bi se uskladio s ovim dokumentom. Stoga ovaj *Vodič za plan Puta 3* treba čitati usporedno s *Informativnim vodičem za kandidate* i ako su informacije u *Informativnom vodiču za kandidate* proturječne smjernicama u ovom dokumentu ili ih nema, vrijedi ovaj *Vodič za plan Puta 3*.

IV. Što je IBLCE?

IBLCE ili Međunarodni odbor ispitivača za laktacijske savjetnike (eng. *International Board of Lactation Consultant Examiners*) neovisno je međunarodno certifikacijsko tijelo koje dodjeljuje uvjerenje za Međunarodno certificiranog savjetnika za dojenje (eng. *International Board Certified Lactation Consultant*, IBCLC).

A. Podaci za kontakt

International Board of Lactation Consultant Examiners (IBLCE)
10301 Democracy Lane, Suite 400
Fairfax, Virginia 22030
Telefon: 703-560-7330
www.iblce.org

IBLCE se nalazi u Austriji, Australiji i SAD-u. Do IBLCE-ove lokacije nadležne za državu u kojoj živite možete doći s pomoću podataka za kontakt koji se nalaze na [mrežnoj stranici IBLCE-a](#).

V. Svrha ovog vodiča

Put 3 razlikuje se od ostalih putova kvalificiranosti za ispit IBLCE-a po tome što se od

podnositelja prijave očekuje stjecanje kliničke prakse pod izravnom supervizijom nositelja certifikata IBCLC-a koji djeluju u svojstvu mentora. Osobe koje žele slijediti Put 3 **prvo moraju IBLCE-u dostaviti plan** o načinu na koji će steći obveznu kliničku praksu *pod izravnom supervizijom* u vezi sa skrbi o laktaciji i dojenju.

Prije početka kliničke prakse pod izravnom supervizijom mentora IBLCE mora verificirati status certifikata IBCLC-a koji će djelovati u svojstvu mentora. Svrha je ovog vodiča pomoći pojedincima da razviju svoje planove za Put 3.

A. Ključni datumi

Verifikacija plana Puta 3 vrijedi pet (5) godina. Osobe čiji je plan za Put 3 verificiran moraju ispunjavati *sve* IBLCE-ove uvjete kvalificiranosti za pristupanje ispitu u trenutku prijave ispita.

B. Prijava i drugi povezani obrasci

Paket verifikacije plana Puta 3 (prijava) dostupan je na istim jezicima na kojima IBLCE nudi provođenje ispita. Posjetite mrežnu stranicu IBLCE-a i pronađite svoj jezik. Prijave za engleski, španjolski i njemački dostupne su u mrežnom sustavu upravljanja vjerodajnicama.

IBLCE treba verificirati planove prije nego što podnositelj prijave započne s prikupljanjem obveznih 500 sati kliničke prakse pod izravnom supervizijom.

IBLCE će obavijest o verifikaciji plana Puta 3 poslati e-poštom podnositelju prijave i glavnom mentoru. Uzmite u obzir da verificiranje vašeg plana Puta 3 može trajati dva tjedna.

Prijave planova za Put 3 mogu se slati tijekom cijele godine. Za verificiranje plana postoji naknada, a iznos možete pronaći na posljednjoj stranici ovog dokumenta.

C. Prijava ispita

Osim minimalno 500 sati kliničke prakse pod izravnom supervizijom u pogledu skrbi u području laktacije, podnositelji prijave Puta 3 također moraju završiti izobrazbu u polju zdravstvenih znanosti, izobrazbu u vezi s humanom laktacijom i dojenjem i, počevši od prijave za ispite 2021. godine, pet (5) sati izobrazbe usmjerene na komunikacijske vještine. Za više informacija o izobrazbi u polju zdravstvenih znanosti i posebnih uvjeta za izobrazbu u vezi s laktacijom pročitajte *Informativni vodič za kandidate* koji se nalazi na mrežnoj stranici IBLCE-a.

Autorsko pravo © 2018. - 2020., Međunarodni odbor ispitivača za laktacijske savjetnike. Sva prava pridržana.

Važno! Ispit za IBCLC-a morate prijaviti u roku od pet godina nakon što IBLCE verificira plan Puta 3.

VI. Klinička praksa pod izravnom supervizijom

Sati kliničke prakse Puta 3 moraju biti pod izravnom supervizijom mentora koji su aktualni primjerni nositelji certifikata IBCLC-a. Izravna supervizija definira se kao postepeni proces u tri faze:

- **1. faza: promatranje mentora IBCLC-a** – Počinje promatranjem mentora IBCLC-a na poslu I/ILI promatranje upotrebom sigurne tehnološke platforme koja omogućuje istovremenu dvosmjernu audio i vizualnu komunikaciju.
- **2. faza: prijelaz na kliničku praksu** – Uključuje stjecanje kliničke prakse pod izravnom supervizijom mentora IBCLC-a koji je u prostoriji s podnositeljem prijave ILI upotrebom sigurne tehnološke platforme kojom se omogućuje istovremena dvosmjerna audio i vizualna komunikacija do savladavanja vještine.
- **3. faza: Samostalna praksa pod supervizijom** – Završava samostalnom praksom podnositelja prijave uz mentora IBCLC-a koji je fizički u blizini kako bi pomogao ako je potrebno ILI je dostupan s pomoću sigurne tehnološke platforme kojom se omogućuje istovremena dvosmjerna audio i vizualna komunikaciju.

Samo sati kliničke prakse koji su bili pod izravnom supervizijom i uključuju izravnu interakciju s obiteljima u kojima majke doje mogu se uračunati u obvezni minimum od 500 sati. *Sati kliničkog iskustva stečeni prije verifikacije plana Puta 3, sati ostvareni izvan plana Puta 3 radom ili volonterskim iskustvom, sati stečeni promatranjem IBCLC-ova koji nisu mentori i/ili sati provedeni u dovršavanju aktivnosti alternativnog učenja neće se ubrajati u ispunjavanje zahtjeva Puta 3.*

A. 1. faza: promatranje mentora IBCLC-a

Podnositelj prijave Puta 3 mora promatrati mentora/mentore IBCLC-ove kako je prethodno opisano prije nego što počne raditi izravno s obiteljima u kojima majke doje.

- Prema prosudbi IBCLC-a koji obavlja superviziju ta se supervizija može održati u kombinaciji s pisanim zadacima ili radnim zadacima i može se provesti prije verifikiranja plana Puta 3.
- Promatranje mentora IBCLC-a u kliničkom okruženju **ne uračunava se u**

obveznih 500 sati kliničke prakse pod izravnom supervizijom.

B. 2. faza: prijelaz na kliničku praksu i 3. faza: samostalna praksa pod supervizijom

Praksa stečena u 2. i 3. fazi izravne supervizije **može** se uračunati u obveznih 500 sati kliničke prakse pod izravnom supervizijom. Kliničku praksu pod izravnom supervizijom moguće je započeti tek nakon što IBLCE verificira plan za Put 3.

Napomena: Podnositelju će prijave za ispunjenje plana Puta 3 trebati više od 500 sati zbog potrebe za promatranjem mentora i/ili rješavanjem alternativnih zadataka za učenje. To treba uzeti u obzir prilikom planiranja prijave ispita IBLCE-a.

Od podnositelja prijave očekuje se stvarna praksa u 2. i 3. fazi. To znači da podnositelj prijave pruža skrb s mentorom IBCLC-om koji u prostoriji izravno promatra kako podnositelj prijave pruža skrb ili promatra upotrebom sigurne tehnološke platforme koja omogućuje istovremenu dvosmjernu audio i vizualnu komunikaciju. Bilo kojim oblikom promatranja, bilo osobno ili s pomoću tehnološke platforme kojom se omogućuje istovremena dvosmjerna audio i vizualna komunikaciju, fokus je na mentoru koji pruža upute i pomoć podnositelju zahtjeva. Podnositelj prijave ne bi smio obavljati praksu samostalno (3. faza) dok mentor(i) IBCLC-ovi ne utvrde da je podnositelj prijave svjestan svojih ograničenja u pogledu znanja i vještina. Bitno je za podnositelja prijave da zna kada treba zatražiti pomoć, čime dokazuje stručno znanje koje se od nositelja certifikata IBCLC-a očekuje.

IBLCE potiče podnositelje prijave na stjecanje kliničke prakse u raznim okruženjima u sklopu mentorstva Puta 3 jer će to podnositeljima prijave pružiti širi spektar iskustava vezanih uz područja sadržaja iz [Detaljnog pregleda sadržaja za IBCLC-e](#). Također je važno da podnositelji prijave steknu praksu u okruženjima koja će im dati priliku da rade s obiteljima u kojima majke doje od vremena prije začetka pa do odvikavanja od dojenja. Klinička praksa pod izravnom supervizijom mora se steći u svim kategorijama navedenim u *Kliničkim kompetencijama za praksu međunarodno certificiranih savjetnika za dojenje*. Te je sate potrebno evidentirati u *Izješću o satima kliničke prakse za Put 3*, a glavni ih mentor mora verificirati.

C. Vođenje evidencije

Važno je voditi točnu evidenciju sati kliničke prakse pod izravnom supervizijom. Vaša se prijava za ispit za IBCLC-ove može nasumično odabrati za reviziju. Ako se nad vašom

Autorsko pravo © 2018. - 2020., Međunarodni odbor ispitivača za laktacijske savjetnike. Sva prava pridržana.

prijavom za ispit provede revizija, morat ćete poslati dodatnu dokumentaciju. Vodite točnu evidenciju svoje kliničke prakse uporabom obrazaca *Evidencija prakse Puta 3* i *Izvjешće o satima kliničke prakse pod izravnom supervizijom za Put 3*. Te obrasce možete pronaći na kraju ovog dokumenta.

VII. Odgovornosti podnositelja prijave

Podnositelji prijave Puta 3 moraju:

- Pronaći IBCLC-ove koji će biti mentori i odabrati jednog IBCLC-a koji će biti glavni mentor.
 - Podnositeljima prijave Puta 3 savjetuje se da unutar svoje zajednice pronađu iskusne IBCLC-ove koji žele biti mentori. IBLCE nema popis IBCLC-ova koji žele biti mentori pa vam ne pomoći pronaći mentore.
 - **Napomena:** IBLCE nije odgovoran za djela, ponašanje, iskustvo u polju zdravstva ili odluke bilo kojeg mentora.
 - **Preporuka:** Preporučuje se dogovoriti mentorstvo s više mentora što je za podnositelja prijave prednost jer može promatrati i učiti od više iskusnih IBCLC-ova.
- Uspostaviti poslovni odnos s IBCLC-ovima koji će djelovati u svojstvu mentora.
 - IBLCE ne provjerava niti odobrava ugovorne odredbe, uvjete ili financijske aranžmane ni s jednom mentorom, nego samo utvrđuje jesu li ispunjeni uvjeti za Put 3 i sve druge IBLCE-ove politike.
 - **Napomena:** Trošak mentorstva varira i dio je poslovnog odnosa između podnositelja prijave i mentora. IBLCE nije odgovoran za uvjete takvog poslovnog odnosa. Plaćanje za mentorstvo nije obvezno.
- Ispuniti zahtjeve mentora ili lokacije prakse u vezi s važećim zakonima, propisima, politikama ili drugim stručnim pravilima ili smjernicama ili smjernicama za praksu, osiguranjem od profesionalne odgovornosti, potvrdom o imunizaciji, liječničkim pregledom itd. Ako se klinička supervizija pruža uz pomoć tehnologije, to se primjenjuje i na mentora i na vašu lokaciju.
- Obavijestiti IBLCE pisanim putem ako iz bilo kojeg razloga podnositelj prijave i/ili mentor odluče prekinuti plan prije njegova završetka ili ako bude potrebno dodati ili promijeniti mentore.
 - Ako bude potrebno dodati ili promijeniti mentore, podnositelj prijave mora obavijestiti IBLCE o takvoj promjeni i ishoditi ispunjeni *Obrazac suglasnosti mentora* za sve nove mentore. Sati kliničke prakse s novim mentorom neće se računati dok IBLCE ne verificira novog mentora.

A. Profesionalne odgovornosti

Od podnositelja prijave Puta 3 očekuje se da se pridržavaju određenih osnovnih načela profesionalne i etičke prakse, uključujući, ali ne i ograničavajući se na, sljedeće:

- Profesionalno ponašanje u svakom trenutku, pridržavajući se svih načela IBLCE-ovog *Kodeksa profesionalnog ponašanja za međunarodno certificirane savjetnike za dojenje*.
 - o Pobrinuti se za to da su na svim lokacijama obavljanja prakse ispunjeni zakonski, regulatorni, zdravstveni, sigurnosni i osiguravateljski standardi.
- Odmah i u skladu sa zahtjevima mentora obaviti pisani dio posla.
- Dobiti izričito pisano odobrenje klijenta za promatranje, pomaganje i/ili pružanje skrbi u vezi s laktacijom.
- Voditi točnu evidenciju vremena provedenog u izvođenju plana Puta 3.
- Pridržavati se svih zakonskih regulatornih zahtjeva te zahtjeva politike lokacije na kojoj se dobiva klinička praksa u vezi sa skrbi o laktaciji i dojenju koja je pod izravnom supervizijom, kao i na vašoj lokaciji.

VIII. Odgovornosti mentora

Jedan mentor mora pristati biti primarni supervizor (glavni mentor) plana Puta 3. Glavni mentor odgovoran je za:

- Izradu i provođenje plana Puta 3 kojim su obuhvaćene sve dužnosti navedene u *Kliničkim kompetencijama za praksu međunarodno certificiranih savjetnika za dojenje*.
- Suradnju s podnositeljem prijave u svrhu popunjavanja Obrasca za prijavu plana Puta 3.
- Osiguranje okruženja za stjecanje prakse u kojima će podnositelj prijave steći sate kliničke prakse pod izravnom supervizijom.
- Superviziju drugih mentora koji provode izravnu superviziju kliničke prakse podnositelja prijave.
- Slanje izvješća IBLCE-u o postotku vremena koji je svaki mentor proveo u izravnoj superviziji podnositelja prijave Puta 3. To se izvješće mora poslati po završetku plana Puta 3, a njegova je svrha dodijeliti mentorima bodove stečene stalnim stručnim usavršavanjem (CERP bodovi).

Od IBCLC-ova koji djeluju u svojstvu mentora Puta 3 očekuje se da pokažu i budu primjer najviših profesionalnih standarda u svojoj kliničkoj praksi i profesionalnom ponašanju sukladno *Kodeksu profesionalnog ponašanja za IBCLC-e* (stupio na snagu 1. studenoga 2011., a ažuriran je u rujnu 2015.), *Opsegu prakse za međunarodno certificirane savjetnike za dojenje*.
Autorsko pravo © 2018. - 2020., Međunarodni odbor ispitivača za laktacijske savjetnike. Sva prava pridržana.

dojenje (IBCLC®) (objava i datum stupanja na snagu je 12. prosinca 2018.), *Kliničkim kompetencijama za praksu međunarodno certificiranih savjetnika za dojenje (IBCLC)* (objava i datum stupanja na snagu je 12. prosinca 2018.) i IBLCE-ovom *Savjetodavnom mišljenju o telezdravlju*. Njihova predanost mora sezati i izvan područja dojenja kako bi podučili podnositelja prijave Puta 3 koji je pod njihovom supervizijom. Svaki mentor Puta 3 mora:

- Biti primjeren nositelj važećeg certifikata IBCLC-a.
- Popuniti i poslati podnositelju prijave *Obrazac suglasnosti mentora za Put 3*.
- Omogućiti razdoblje u kojem će podnositelj prijave Puta 3 promatrati njihov rad u praksi prije nego što podnositelju prijave dopusti izravno pružanje skrbi obiteljima u kojima majke doje.
- Provoditi izravnu superviziju kliničke prakse podnositelja prijave i odrediti stupanj do kojega je podnositelj prijave ovladao kliničkim vještinama tijekom prakse prije nego što mu dopusti samostalno obavljanje prakse.
- Bilježiti sate kliničke prakse koje je podnositelj prijave prikupio pod njihovom izravnom supervizijom popunjavanjem i potpisivanjem *Evidencije prakse Puta 3*.
- Prema potrebi dodijeliti podnositelju prijave dodatne aktivnosti učenja, čitanja i/ili pisanih zadataka.
- Dati preporuku podnositelju prijave Puta 3 na zahtjev.

Važno! Rodbina podnositelja prijave Puta 3 ne smije djelovati u svojstvu mentora. Rođak u svojstvu mentora podnositelja prijave Puta 3 predstavlja sukob interesa.

A. CERP bodovi za mentore

IBCLC-ovima koji djeluju u svojstvu mentora za odobrene planove Puta 3 mogu se dodijeliti CERP bodovi za njihov rad. U svrhu dodjele CERP bodova svaki plan Puta 3 ispunjava uvjete za ukupno 25 L-CERP bodova. Tijekom bilo kojeg petogodišnjeg razdoblja nositelji certifikata IBCLC-a mogu dobiti najviše 50 L-CERP bodova za svoje mentorstvo podnositelja prijave koji ispune svoj odobreni plan Puta 3.

CERP bodovi dodjeljivat će se na temelju postotka vremena tijekom kojeg je mentor pružao izravnu superviziju podnositelja prijave Puta 3. Glavni mentor bit će odgovoran za izvještavanje IBLCE-a o tim postocima. IBLCE će na temelju tog izvještaja obavijestiti glavnog mentora o broju CERP bodova koji će se dodijeliti svakom mentoru.

IX. Sastavljanje plana Puta 3

Od glavnog mentora očekuje se da s podnositeljem prijave Puta 3 radi na razvoju plana kojim će se obuhvatiti sve dužnosti navedene u *Kliničkim kompetencijama za praksu međunarodno certificiranih savjetnika za dojenje*. Omogućivanje prakse u nekoliko okruženja važno je za cjelovitu izobrazbu u pogledu kliničkih kompetencija.

X. Alternativne aktivnosti učenja

Dodjeljivanje drugih aktivnosti, kao što su istraživanje literature ili gledanje obrazovnih videozapisa, moglo bi biti potrebno kako bi se podnositelji prijave izložili svim kliničkim vještinama. Ove alternativne aktivnosti učenja mogu biti potrebne, ali SAMO sati kliničke prakse koji su bili pod izravnom supervizijom i uključuju izravnu interakciju s obiteljima u kojima majke doje mogu se uračunati u obvezni minimum od 500 sati.

Ove alternativne aktivnosti učenja služe kao prijedlozi podnositeljima prijave i mentorima. Planovi Puta 3 mogu uključivati druge aktivnosti učenja oko kojih će se dogovoriti mentori i podnositelji prijave.

- Prisustvujte konferenciji o porođaju, seminaru koji provodi profesionalna udruga ili sastancima s odvjjetnikom, dijetetičarom ili savjetnikom za ljudske odnose. To možete učiniti uživo ili *online*.
- Detaljno proučite anatomiju i fiziologiju dojke, uključujući i način sinteze mlijeka.
- Upoznajte se s oralnom anatomijom i razvojem dojenčeta (ili drugim temama) i o tomu napišite izvještaj.
- Svojim kolegama održite prezentaciju o biokemiji ljudskog mlijeka ili o sličnoj zahtjevnoj temi.
- Pratite interakciju obitelji i dojenčeta odmah nakon poroda. Usporedite dojenčad koja je bila izložena lijekovima tijekom porođaja s dojenčadi koja nisu.
- Prisustvujte različitim sastancima kako biste promatrali majke i bebe i saznali nešto o širokom rasponu uobičajenih iskustava u dojenju. Promatrajte savjetnike grupe, slušajte, postavljajte pitanja, vježbajte etično ponašanje itd. To možete učiniti uživo ili *online*, upotrebom sigurne platforme.
- Odslušajte predavanje o profesionalnoj etici ili prisustvujte seminaru o pitanjima zaštite privatnosti u zdravstvu koja su važna za vašu državu, zajednicu ili okruženje u kojem obavljate praksu. To možete učiniti uživo ili *online*.
- Promatrajte, dokumentirajte i protumačite normalan rast, razvoj i ponašanje tijekom dojenja jedne bebe tijekom šestomjesečnog razdoblja.
- Pridružite se studijskoj grupi koja na kritički način čita stručno pregledane članke o dojenju kako biste naučili nešto više o istraživačkim tehnikama i praksi temeljenoj na dokazima.
- Sudjelujte na tečaju Inicijative za bolnice prijatelje djece (eng. *Baby Friendly*)

Autorsko pravo © 2018. - 2020., Međunarodni odbor ispitivača za laktacijske savjetnike. Sva prava pridržana.

Hospital Initiative, BFHI). Provjerite bolničke smjernice za dojenje. Opišite na koje su načine one usklađene s najboljom praksom.

- Pridružite se lokalnoj stručnoj organizaciji za savjetovanje o laktaciji radi podrške, informiranja i mogućnosti izobrazbe.
- Rješavajte testove, kvizove i/ili projekte koji se odnose na čitanje ili na kliničku praksu.
- Sudjelujte u vježbama za igranje uloga. To možete učiniti uživo ili *online*.
- Odradite vježbe hipotetskog mapiranja i vježbajte pisanje izvješća pružatelju primarne zdravstvene skrbi.
- Završite niz obuka za vještine savjetovanja u multikulturnom okruženju.
- Komunicirajte s drugim zdravstvenim djelatnicima koji podupiru dojenje, kao i s onima koji pružaju otpor prema programima i praksama za dojenje.
- Proučite, a zatim opišite razlike, uključujući prednosti i izazove, između telefonskog savjetovanja, telezdravlja s audio/video mogućnostima i savjetovanja uživo.
- Razgovarajte sa svojim mentorima o teškim izazovima kao što su pomaganje majkama beba s invaliditetom, neočekivane traume kod poroda, neonatalna smrt, zlostavljanje djece, medicinski hitni slučajevi itd.
- Sudjelujte u raspravama o tome kako surađivati s drugim zdravstvenim djelatnicima kao učinkovit, stručan i cijenjeni član tima za skrb o laktaciji.

XI. Kontinuirana evaluacija plana Puta 3

Povremena evaluacija neophodna je za plan Puta 3. Između podnositelja prijave i mentora može doći do izazovnih situacija, kao što su loše radne navike, neprofesionalno ponašanje ili loše kliničko znanje ili vještine savjetovanja. Podnositelj prijave Puta 3 i mentor(i) trebaju redovito održavati sastanke za evaluaciju.

Bez obzira na to provodi li se evaluacija svakodnevno, tjedno, dvomjesečno ili mjesečno, važno je odrediti raspored sastanaka radi rješavanja takvih izazova. Iako se vrijeme evaluacije **ne može** uračunati u kliničku praksu pod izravnom supervizijom, nužno ga je planirati.

XII. Potencijalna financijska pitanja

Podnositelji prijave Puta 3 pojedinačno su odgovorni za pronalazak, ugovaranje i po potrebi plaćanje mentora IBCLC-ova, ali jedan mentor mora pristati djelovati u svojstvu glavnog mentora. Izričita je preporuka IBLCE-a da podnositelj prijave i mentor potpišu ugovor prije početka mentorstva. IBLCE trenutačno ne pruža pomoć u pronalaženju mentora, niti pruža ugovorno, pravno ili financijsko savjetovanje, pomoć ili podršku.

Važno! Postignuti dogovor i njegovo ispunjenje isključiva je odgovornost uključenih strana. IBLCE ne može za podnositelja prijave Puta 3 ni za mentora djelovati u svojstvu pregovarača, arbitra, pravnog savjetnika ili agencije za naplatu potraživanja. Stoga IBLCE nije ni na koji način odgovoran za poslovne aspekte odnosa podnositelja zahtjeva za Put 3 i bilo kojeg mentora.

Svaki trošak povezan s mentorstvom varira i dio je poslovnog odnosa između podnositelja prijave i njegovog/njegovih mentora. Podnositelj prijave Puta 3 odgovoran je i za pribavljanje osiguranja od profesionalne odgovornosti, potvrde o imunizaciji, liječničkog pregleda, suglasnosti o privatnosti, odobrenja pacijenta ili bilo koje druge licencije ili odobrenja sukladno zahtjevima lokacije obavljanja prakse mentora ili vlastite lokacije. Kao i kod priprema za bilo koji poziv, podnositelj prijave Puta 3 mora očekivati nastanak troškova kao što su, ali nisu ograničeni na: udžbenici, osiguranje, seminari i radionice te naknade za mentore.

XIII. Često postavljana pitanja

Mogu li dobiti bodove za kliničku praksu stečenu prije verifikacije mog plana ili mogu li iskoristiti svoje iskustvo na poslu? Ne možete. Vaš plan mora biti verificiran prije nego što počnete prikupljati sate kliničke prakse pod izravnom supervizijom i ne možete kombinirati iskustvo na poslu s iskustvom pod izravnom supervizijom da biste zadovoljili uvjet od 500 sati. Možete promatrati mentora/ mentore prije verifikacije svog plana, ali morate pričekati obavijest da je vaš plan verificiran kako biste počeli računati sate kliničke prakse pod izravnom supervizijom.

Koji je rok za prijavu Puta 3? Planovi za Put 3 mogu se slati tijekom cijele godine.

Može li se izostaviti ijedan dio *Kliničkih kompetencija za praksu međunarodno certificiranih savjetnika za dojenje*? Ne može. Od vas se očekuje da pokažete svom mentoru da ste vješti u svim kliničkim kompetencijama.

Gdje mogu steći kliničko iskustvo? Sate možete prikupiti u bilo kojem okruženju koje pruža mogućnost stjecanja kliničke prakse pod izravnom supervizijom, uživo ili na daljinu, u skladu s ovim vodičem. Takvo okruženje može uključivati, ali nije ograničeno na: bolnice, centre za rađanje, liječničke ordinacije, domove zdravlja i privatne ordinacije za savjetovanje o laktaciji. IBLCE vam preporučuje da kliničku praksu steknete u različitim okruženjima.

Moja mi mjesna bolnica ne dopušta da pružam skrb njihovim pacijentima. Što mogu učiniti? Obavezno provjerite hoće li vam na mjestima na kojima ćete raditi s obiteljima u

Autorsko pravo © 2018. - 2020., Međunarodni odbor ispitivača za laktacijske savjetnike. Sva prava pridržana.

kojima majke doje omogućiti pružanje izravne skrbi. U nekim bolnicama i klinikama podnositeljima prijave Puta 3 dopustit će promatranje, ali im neće dopustiti da zaista provode praksu, čak ni uz prisustvo mentora. Vi i vaš mentor morat ćete surađivati kako biste pronašli odgovarajuća klinička okruženja koja će vam omogućiti da zaista pružite skrb obiteljima u kojima majke doje, a ne da ih samo promatrate.

Je li moguće iskustvom ili na neki drugi način smanjiti obveznih 500 sati kliničke prakse pod izravnom supervizijom? Nije. Svi podnositelji prijave Puta 3 moraju imati najmanje 500 sati kliničke prakse pod izravnom supervizijom uživo ili upotrebom neke sigurne tehnološke platforme kojom se omogućuje istovremena dvosmjerna audio i vizualna komunikaciju. Bez obzira na to obavlja li se praksa uživo ili upotrebom neke sigurne tehnološke platforme kojom se omogućuje istovremena dvosmjerna audio i vizualna komunikacija, fokus je na mentoru koji pruža mentorstvo i upute podnositelju zahtjeva.

Mogu li uračunati i broj sati koje provodim promatrajući IBCLC-ove na poslu? Ne možete. Možete uračunati samo one sate koje ste proveli zaista pružajući skrb o laktaciji pod izravnom supervizijom mentora.

Moram li biti medicinska sestra/medicinski tehničar ili drugi zdravstveni djelatnik da bih ispunio uvjete za Put 3? Ne morate. Osobe raznih struka mogu se kvalificirati za Put 3.

Moj mentor radi u trgovini koja prodaje i iznajmljuje pumpe za izdavanje. Mogu li u sate prakse uračunati sate pomaganja kupcima? Ne možete. Pomaganje kupcima pri odabiru proizvoda za kupnju ili najam ne može se upotrijebiti za ispunjenje uvjeta Puta 3.

Može li bilo tko i bilo gdje u svijetu odabrati Put 3? Može, ali s ograničenjima. Određenim se lokalnim ili regionalnim zakonima i propisima od podnositelja prijave Puta 3 može tražiti da ispunjavaju druge uvjete osim onih navedenih u ovom vodiču. Mentori IBCLC-ovi i podnositelji zahtjeva moraju se pobrinuti za to da razumiju i poštuju zakone i propise iz nadležnosti u kojima se usluge promatraju i obavljaju, uključujući, ali ne ograničavajući se na licenciranje ili profesionalne odredbe i uvjete.

Mogu li dodati nove mentore u svoj plan Puta 3? Možete. Nakon odobrenja vašeg Puta 3 moguće je dodati nove mentore. Ispunite *Obrazac suglasnosti mentora* s potpisom vašeg novog mentora. Morate se javiti IBLCE-u kako biste dodali mentore i dobili verifikaciju novog mentora prije stjecanja sati kliničke prakse s tim mentorom.

Započinjem mentorski odnos Puta 3 s mentorom koji je na lokaciji koja se razlikuje od moje lokacije. Što će se dogoditi ako u studenom 2020. godine IBLCE više ne bude dopuštao da se sati kliničke prakse pod izravnom supervizijom stečeni s pomoću tehnologije (u cijelosti ili djelomično) računaju u zahtjeve za ispunjavanje uvjeta? Hoću li morati pronaći novog mentora? Nećete. Iako budućnost zbog bolesti COVID-19 ostaje

neizvjesna i iako se *način* stjecanja sati kliničke prakse za Put 3 možda promijeni u studenom 2020. godine, moći ćete završiti stjecanje potrebnih sati kliničke prakse na daljinu pod uvjetom da te kliničke sate steknete kasnije do **31. prosinca 2022.**

Autorsko pravo © 2018. - 2020., Međunarodni odbor ispitivača za laktacijske savjetnike. Sva prava pridržana.

Vodič za plan Puta 3
Ažurirano 9. svibnja 2020

www.iblce.org

Obrazac suglasnosti mentora za Put 3

Svi mentori moraju popuniti Obrazac suglasnosti mentora za Put 3 i popunjeni obrazac vratiti podnositelju prijave Puta 3. Ovaj obrazac može biti potreban u slučaju provjere prilikom podnošenja prijave za stjecanje certifikata IBCLC-a.

Ime podnositelja prijave Puta 3: _____

Informacije o mentoru	
Ime:	Prezime:
L-broj IBCLC-a:	Hoćete li djelovati u svojstvu glavnog mentora? <input type="checkbox"/> Da <input type="checkbox"/> Ne
Adresa:	
Grad:	Savezna država/pokrajina:
Poštanski broj:	Država:
Službeni telefon:	Kućni telefon:
Adresa e-pošte:	
Trenutačno mjesto zaposlenja:	

Potpisana izjava:

Ovime potvrđujem da sam primjeran međunarodno certificirani savjetnik za dojenje (IBCLC) i da prihvaćam odgovornost za pružanje kliničke obuke i izravne supervizije navedenom podnositelju prijave Puta 3. Slažem se da ću prepoznati, slijediti i djelovati u skladu sa svim zahtjevima IBCLC-a u vezi s Putom 3 i svim primjenjivim zakonima, propisima, politikama i postupcima, uključujući, ali ne ograničavajući se na, uvjete ovog vodiča.

Potpis mentora: _____

Datum: _____

Ime tiskanim slovima: _____

Popunjeni obrazac vratite podnositelju prijave Puta 3.

Podnositelj prijave treba zadržati ispunjeni obrazac za vlastitu evidenciju i radi zahtjeva revizije prilikom prijave za stjecanje certifikata IBCLC-a.

Izvjješće o satima kliničke prakse za Put 3

Pažljivo vodite evidenciju. Kad se budete prijavljivali za ispit IBLCE-a, vaša se prijava može nasumično odabrati za reviziju. ***Ako se nad vašom prijavom za ispit provodi revizija, morat ćete dostaviti ovaj dokument i drugu evidenciju.*** Podnositelji prijave koji ne budu ispunili uvjete revizije neće moći pristupiti ispitu i izgubit će nepovratni dio naknade za ispit.

Ime podnositelja prijave Puta 3:
Broj računa IBLCE-a (ako postoji):
Ime glavnog mentora:
L-broj glavnog mentora IBCLC-a:

U ovom izvješću mora biti evidentirano najmanje 500 sati kliničke prakse pod izravnom supervizijom. Vaši mentori moraju verificirati sate kliničke prakse koji su bili pod njihovom izravnom supervizijom. Popunite tablicu u nastavku sa satima koje ste zapisali u *Evidenciju prakse Puta 3* (na stranici 20), a u odgovarajuće polje ide potpis mentora i datum.

Ime mentora	Broj sati kliničke prakse pod izravnom supervizijom		Potpis mentora i datum
	<i>Sati supervizije uživo</i>	<i>Sati supervizije s pomoću tehnologije s istovremenom audio i vizualnom komponentom</i>	
Ukupno sati kliničke prakse pod izravnom supervizijom:			

Podnositelj prijave treba zadržati ispunjeni obrazac za vlastitu evidenciju i radi zahtjeva revizije prilikom prijave za stjecanje certifikata IBCLC-a.

Autorsko pravo © 2018. - 2020., Međunarodni odbor ispitivača za laktacijske savjetnike. Sva prava pridržana.

Evidencija prakse Puta 3

Napravite onoliko primjeraka ove evidencije koliko vam je potrebno. Upotrijebite ovu evidenciju kako biste zabilježili svoje sate kliničke prakse pod izravnom supervizijom. Ta će se evidencija upotrijebiti za dovršavanje Izvješća o satima kliničke prakse za Put 3. Zadržite ove listove za vlastitu evidenciju; IBLCE može zatražiti da ih pošaljete kao potvrdu sati koje ste prijavili.

Ime podnositelja prijave Puta 3:
Broj računa IBLCE-a (ako postoji):
Ime glavnog mentora:
L-broj glavnog mentora IBCLC-a:

Datum	Kratki opis svakodnevne kliničke prakse	Supervizija	Vrijeme početka	Vrijeme završetka
		<input type="checkbox"/> Uživo <input type="checkbox"/> S pomoću tehnologije		
		<input type="checkbox"/> Uživo <input type="checkbox"/> S pomoću tehnologije		
		<input type="checkbox"/> Uživo <input type="checkbox"/> S pomoću tehnologije		
		<input type="checkbox"/> Uživo <input type="checkbox"/> S pomoću tehnologije		
		<input type="checkbox"/> Uživo <input type="checkbox"/> S pomoću tehnologije		
		<input type="checkbox"/> Uživo <input type="checkbox"/> S pomoću tehnologije		
		<input type="checkbox"/> Uživo <input type="checkbox"/> S pomoću tehnologije		
		<input type="checkbox"/> Uživo <input type="checkbox"/> S pomoću tehnologije		
		<input type="checkbox"/> Uživo <input type="checkbox"/> S pomoću tehnologije		
		<input type="checkbox"/> Uživo <input type="checkbox"/> S pomoću tehnologije		
		<input type="checkbox"/> Uživo <input type="checkbox"/> S pomoću tehnologije		
		<input type="checkbox"/> Uživo <input type="checkbox"/> S pomoću tehnologije		
		<input type="checkbox"/> Uživo <input type="checkbox"/> S pomoću tehnologije		
		<input type="checkbox"/> Uživo <input type="checkbox"/> S pomoću tehnologije		
		<input type="checkbox"/> Uživo <input type="checkbox"/> S pomoću tehnologije		

Podnositelj prijave treba zadržati ispunjeni obrazac za vlastitu evidenciju i radi zahtjeva revizije prilikom prijave za stjecanje certifikata IBCLC-a.

Prijavnica za dodjelu CERP bodova mentorima Puta 3

Ime glavnog mentora:	
L-broj glavnog mentora IBCLC-a:	
Broj telefona:	Adresa e-pošte (obavezno):

Ime podnosioca prijave Puta 3:	
Broj računa IBLCE-a (ako postoji):	

Navedite tražene podatke za svakog mentora tek nakon što podnositelj prijave izvrši odobreni plan Puta 3.

Ime mentora	IBCLC-ov L-broj	% vremena provedenog pružajući mentorstvo	Dodijeljeni broj L-CERP bodova <i>Samo za službenu upotrebu</i>

Pošaljite ovaj ispunjeni obrazac uredu IBLCE-a nadležnom za vašu regiju. IBLCE će pregledati i dodijeliti CERP bodove na temelju dostavljenih podataka. Unijet će se broj dodijeljenih CERP bodova, a skenirana kopija popunjenog obrasca poslat će se e-poštom glavnom mentoru. Glavni je mentor odgovoran za prosljeđivanje obavijesti o dodjeli CERP bodova svim drugim mentorima navedenim u ovom obrascu. Ova kopija obrasca s brojem dodijeljenih CERP bodova služiti će kao potvrda o završetku i može se koristiti za dokumentiranje CERP bodova prijavljenih za potrebe recertificiranja

Potpisana izjava:

Razumijem da sam kao glavni mentor odgovoran za obavještanje svih mentora kojima su dodijeljeni CERP bodovi. Nadalje, slažem se da će se CERP bodovi dodijeliti samo mentorima verificiranih podnosioca prijave Puta 3. Potvrđujem da su navedene informacije istinite i da se mogu potvrditi vremenskim zapisima aktivnosti mentora.

Potpis mentora: _____

Datum: _____

Ime tiskanim slovima: _____

Samo za službenu upotrebu Dodijeljene CERP bodove iz prethodne tablice verificirao/verificirala je:	
Ime zaposlenika:	Datum:

Autorsko pravo © 2018. - 2020., Međunarodni odbor ispitivača za laktacijske savjetnike. Sva prava pridržana.

Naknade za verifikaciju plana Puta 3

Važeće od 1. rujna 2019. do 30. rujna 2020.

Naknade za verifikaciju plana Puta 3		
USD Razina 1	USD Razina 2	USD Razina 3
100 \$	75 \$	55 \$

Države 1. razine	Andora, Aruba, Australija, Austrija, Bahami, Bahrain, Belgija, Bermuda, Brunej, Cipar, Danska, Djevičanski otoci (Britanija), Djevičanski otoci (SAD), Estonija, Falkland, Finska, Francuska, Gibraltar, Grčka, Grenland, Guadeloupe, Guam, Hong Kong, Hrvatska, Irska, Island, Italija, Izrael, Japan, Južna Koreja, Kajmanski otoci, Kanada, Katar, Kazahstan, Kuvajt, Latvija, Lihtenštajn, Litva, Luksemburg, Macao, Mađarska, Malezija, Malta, Martinique, Monako, Nizozemska, Norveška, Nova Kaledonija, Novi Zeland, Njemačka, Oman, Poljska, Portoriko, Portugal, Republika Češka, Reunion, Rumunjska, Ruska Federacija, San Marino, Saudijska Arabija, Sejšeli, Singapur, Sjedinjene Američke Države, Slovačka, Slovenija, Sveti Kristofor i Nevis, St. Maarten, Španjolska, Švedska, Švicarska, Tajvan, Trinidad i Tobago, Turska, Ujedinjena Kraljevina, Ujedinjeni Arapski Emirati
Države 2. razine	Albanija, Alžir, Američka Samoa, Anguilla, Antigva i Barbuda, Argentina, Armenija, Azerbajdžan, Barbados, Belize, Bjelarus, Bocvana, Bolivija, Bosna i Hercegovina, Butan, Brazil, Bugarska, Cookovi otoci, Crna Gora, Curacao, Čile, Dominika, Dominikanska Republika, Egipat, Ekvador, Ekvatorska Gvineja, El Salvador, Esvatini, Fidži, Filipini, Francuska Polinezija, Gabon, Grenada, Gruzija, Gvajana, Gvatemala, Indija, Indonezija, Irak, Iran, Jamajka, Jordan, Južna Afrika, Kina, Kolumbija, Kosovo, Kostarika, Laos, Libanon, Libija, Maldivi, Maroko, Mauricijus, Meksiko, Mongolija, Montserrat, Namibija, Palau, Panama, Paragvaj, Peru, Sjeverna Makedonija, Sjeverni Marijanski otoci, Srbija, Sveta Lucija, Sveti Martin, Sveti Vincent i Grenadini, Šri Lanka, Surinam, Tajland, Timor-Leste, Tunis, Turkmenistan, Ukrajina, Urugvaj, Venezuela
Države 3. razine	Afganistan, Angola, Bangladeš, Benin, Burkina Faso, Burundi, Cabo Verde, Cote d'Ivoire, Čad, Demokratska Republika Kongo, Džibuti, Eritreja, Etiopija, Gambija, Gana, Gvineja, Gvineja-Bisau, Haiti, Honduras, Jemen, Južni Sudan, Kambodža, Kamerun, Kenija, Kirgistan, Kiribati, Komori, Kongo, Lesoto, Liberija, Madagaskar, Malavi, Mali, Maršalovi otoci, Mauritanija, Mikronezija, Mjanmar/Burma, Moldova, Mozambik, Nepal, Niger, Nigerija, Nikaragva, Pakistan, Palestina, Papua Nova Gvineja, Republika Kongo, Ruanda, Salomonovi otoci, Samoa, Senegal, Sijera Leone, Sirija, Sjeverna Koreja, Somalija, Srednjoafrička Republika, Sudan, Tadžikistan, Tanzanija, Togo, Tonga, Tuvalu, Uganda, Uzbekistan, Vanuatu, Vijetnam, Zapadna Sahara, Zambija, Zimbabve